

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Servis Non Ordinandis, & eorum manumissione. Titvlvs XVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Idem.

Literas: [i & infra.] Intelleximus a: quod H. in sacerdotio genitus, de uxore legitima natus & conceptus, adfectavit à pueritia ministrare Domino in officio clericali. Verum licet à filiis paterna incontinentia modis omnibus propellenda noscatur: si tamen alias dignus inventus fuerit, permittimus ipsum ordinari in clericum, & ad ecclesiasticum beneficium (unde commode sustentari valeat) promoveri.

[1 Dilectioni vestra accepimus, nomen latoris praesentium & eius originem continentes.

CAP. XV.

Illegitimus in ecclesia paterna praebendari non debet.

Innocentius III.

Cum decorem domus Dei: & infra. Filiis canonicorum praebendas in eisdem ecclesiis confertur non finatis, quarum b sunt canonici patres eorum. Cum indecorum sit, ut in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministrat e, in quo unigenitus Dei filius atero patri pro salute humani generis victimatur.

CAP. XVI.

Si illegitimus, maxime filius spurcius instituat in ecclesia, in qua institutus est pater, institutio non valet, & institutus à suis beneficiis suspendatur.

Idem in concilio generali d.

Abolendam e pessimam (quae in pluribus inolevit ecclesiis) corruptelam: Firmiter inhibemus, ne canonicorum filii, maxime spartii, canonici fiant in secularibus ecclesiis, in quibus instituti sunt patres eorum. Et si fuerit contra praesumptum, decernimus non valere. Qui vero tales (ut dictum est) canonicare praesumpserint, à suis beneficiis suspendantur.

CAP. XVII.

Alius, quam Papa non dispensat, ut filius in ecclesia paterna immediate succedat.

Honorius tertius g.

Dilectus filius G. praepositus sanctae M. transmissa nobis petitione monstravit, quod cum Vergilius Presbyter quandam ecclesiam, curam animarum habentem, quam nullo medio habuit pater ejus, obtineat, ipsum monuit, ut resignaret eandem: sed idem adserens quod H. Remen. b Archiepiscopus tunc Apost. sed. leg. dispensavit cum eo, id efficere contradicit.

Quocirca mandamus, quatenus non obstante dispensatione aliqua, quae à sede Apostolica non manaverit, quod canonicum fuerit (appellatione postposita) statutis.

CAP. XVIII.

Illegitimus absque dispensatione Papa ad dignitatem, vel personatum, vel beneficium curatum, promovetur non potest.

Gregorius IX. Turon. Archiepiscopo i.

Nimis in tua provincia ecclesiae deformatur & honestas, ex eo, quod filii sacerdotum & alii non legitime nati, ad dignitates & personatus l, & alia beneficia curam animarum habentia, sine dispensatione sed. Apost. promoventur. Quocirca mandamus, quatenus praedictis personis à personatibus, & dignitatibus, & hujusmodi beneficiis prorsus amotis, ea personis idoneis conferri facias per illos, ad quos collationem ipsorum de jure noveris pertinere. Et ne id de cetero praesumatur, districtius inhibemus.

a Caput. s. eod. titul. in 2. compil. b alit. quorum. c Vide no. per B. in l. generaliter. 6. cum autem. C. de instit. & subst. sub cond. fac. d cap. 31. e Concordat. concilium Trident. sess. 21. de reform. & habetur, cap. 1. eod. tit. in 4. compil. f alit. sed. g Decano Moricensi, & in aliquis vetustis legitur, Innocent. III. h In multu antiquis legitur. G. Rhemens. i Alias Archidiacon. k al. dissimatur. l Vide ff. de ali. & ciba. lega. l. pe. & l. si litus. ff. de don.

DE SERVIS NON ORDINANDIS, & eorum manumissione.

TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Servus ante plenam manumissionem ordinari non debet. Ex concilio Toletano.

Instruendi a: & infra. Fortè dicit aliquis: Clericus fieri non permittitur, nisi ante clericatum ingenuitatis dignitate potiatur. Re vera verum dicit. Et ideo quod infirmari b vel vituperari potest, praeveteri debet.

Non solum autem qui ad clericatus ordinem promovendi sunt in ecclesia manumittendi sunt: verum etiam hi quos quisque pro remedio animae suae emancipari vult, quia sic scriptum est in psalmo Francorum.

[Sunt praeterea Laici sciunt quia nullatenus alio loco manumittere possunt proprios servos, quos Dominicus castris congregare consueverunt, nisi in sacra ecclesia ordine praeveniat. Quomodo enim clerici extra ecclesiam libertatem assequi possunt, qui à lege mundana extranei sunt, & quibus interdicitur, ne ad seculari iudicium procedant, quomodo à seculari iudicio à iugo servitutis absolvuntur? Sed.]

CAP. II.

Servus sine licentia Domini ordinatus deponitur, & Dominus restituitur.

Ex eodem c.

De servorum ordinatione: [i & infra.] Statutum, ut nullus Episcoporum deinceps ad sacros ordines eos promovere praesumat, nisi prius a Dominis libertatem fuerint consecuti. Et si quilibet servus fugiens Dominum suum, qualibet calliditate aut fraude ad gradus pervenerit ecclesiasticos, decretum est ut deponatur, & ejus Dominus eum recipiat.

[1 Quia passim ad gradus ecclesiasticos indiscrete promovetur, placuit omnibus cum sacri canonicis concordare.]

CAP. III.

Servus ab ecclesia manumissus ordinari potest: & quod adquisit. post suum obtinuit, erit ecclesiae manumissum: quem si accusat, vel contra eam testificatur, libertate & ordine privatur.

Ex eodem d.

De famulis ecclesiae constituere Presbyteros & Diaconos per parochias liceat, ita tamen ut antea manumissi statim recipiant libertatis. Quicquid autem talibus extiterit debitum, aut quolibet modo collatum, etsi in personas extraneas transmittere non licebit, sed omnia ad jus ecclesiae, à qua manumissi sunt, post eorum obitum debeant pertinere.

Quibus (sicut ceteris ecclesiae libertis) accusandi vel testificandi adversus ecclesiam aditus pracludatur: ad quod si aspiraverint, non solum libertatis beneficio careant, sed etiam honoris gradus, quem non dignitate natura, sed necessitate temporis promeruerunt.

CAP. IV.

Dominus in servo, quem manumittit, potest spirituales operas retinere.

Ex concilio apud Alich e.

a Al. instituendi. b alit. infirmari. c Burchard. lib. 2. decr. cap. 31. Ivo part. 6. cap. 131. Grat. dist. 14. cap. 6. Panos. lib. 1. titul. de serv. non ordin. cap. 1. & post concil. Lateran. sub Alex. 3. part. 50. cap. 16. & c. 2. eod. tit. in compil. ubi integrum caput & variam inscriptionem invenies: nam alius adscribitur concil. Maticensi, al. Toletano. d Addi potest. 4. c. 73. e al. Alvern. alit. Altheim. alit. Althen. al. Archi. sicut Burchardus eum locum appellare Altheim, ut lib. 1. cap. 162. & 227. Ivo part. 6. cap. 302. decret. ex conc. apud Altheim habetur, cap. 38. Huic rex Conradus interfuisse dicitur.

Nullus

N^ollus a [1 & infra.] Si quis de servis suis quemquam donaverit libertate, & ipsum in Presbyterum fecerit ordinari, ille autem postea in superbiam elatus, Domino suo canonicas horas psallere noluerit, accusatus apud Episcopum, qui ordinaverit eum, degradetur.

[1 Clericus ad gradum Presbyterii promovetur, nisi ordine canonico, ut scriptum in canonicis habetur. Si enim propter Dei dilectionem.]

CAP. V.

Spiri, vel servi, ordinari non debent.

Alexander III. Archiepisc. Turon.

Confuluit: & infra. Conf. n. t. respon. quod neque spirituos, neque servos ordinare debes: & si memor es, in consecratione tibi dictum fuit, vide ne quemlibet servilis conditionis ad ordines promovete praxamas.

CAP. VI.

Manuissus ab ecclesia ut fiat clericus, & ipsi ecclesia perpetuo servat in devotio, ad aliam ecclesiam se transferre non potest: secus si ipse fuerit manuissus. Vel sic: secus si fuerit manuissus ut servat. lo. Andr.

Innocentius III. Variensi Episcopo b.

EO libentius e: & infra. Adiecit aliam quaestio- nem, an illorum filii, qui ecclesie servili conditione tenentur, traditi a parentibus militiae clericali cum licentia Dominorum, ut in eadem ecclesia debeant deservire, assequentes propterea libertatem, post tempus ea relicta possint ad aliam se transferre? In quo credimus distinguendum, utrum eo tenore fuerint manuissi & obligati d ordini clericali, quod manuissenti ecclesie, am vixerint, deberent impendere famulatum in obsequiis divinatorum: & tunc transferendi se ad aliam, est eis licentia deneganda: vel manuissi exierint absolute, sicque libertatem habeant ad aliam transeundi.

CAP. VII.

Ius, quod est de servo facto Diacono, etiam de Subdiacono debet intelligi.

Idem.

M^ostram non modicum, cum e certum sit in constitutionibus antiquorum, quando f servi in gradus ecclesiasticos ordinari, debeant in servitute vel non debeant revocari: & infra. De Subdiaconali ordine, quia de eo non fit mentio in Patrum statutis expressis, videtur nobis, quod & is cum Diaconali gradu privilegio gaudet eodem. Nam licet sacer ordo non reputaretur in ecclesia primitiva, tamen a constitutione Gregorii atque Urbani secundum moderna tempora factus gradus esse minimè dubitatur.

CAP. VIII.

Natus ex patre servo & libera matre, liber est, & licite promovetur.

Gregorius IX. Archiepiscopo Neapolitano.

Dilectus filius G. Diaconus proposuit: quod I. miles ea occasione quod patrem ipsius hominem servum esse proponit (licet mater sua, cujus debet imitari g conditionem, & libera esse noscatur) ne promovatur in Presbyterum impedire praxumit. Quocirca mandamus, quatenus si tibi confiterit de praxiis, eundem militem ab huiusmodi impedimento h cessare compescas.

a Ex cap. 3. eod. tit. in 2. compil. b alia, Variensis, alia, Vicensis. c Cap. 1. eod. titul. in 2. compilato. d In omnibus manuscriptis obligati: in non solum obligati, sed i. & g. velut superabundantia erat narrata. e cautum. f alia, quomodo. g vide l. h. sicut promissus. h. idem scribit. De res videtur. h. vox, cessari, deest.

DE OBLIGATIS AD RATIONEM ordinandis, vel non.

TITVLVS XIX.

CAP. VNICVM.

Obligatus ratiocinia, deposito onere & reddita ratione, ordinari potest: prius vero non.

Ex concilio Carthag. a

M^o Agnus Episcopus August. dixit: Quid dilectionem vestra videretur, procuratores, actores, executores seu curatores pupillorum si debeant ordinari. Gratus Episcopus dixit: Si post deposita onera & reddita ratiocinia actus vitæ ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debent cum laude Dei (si postulati fuerint) honore munerari: si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati, ecclesia infamatur. Vniversi dixerunt: Rectè statuit sanctitas vestra, ideoque ista est nostra sententia.

DE CORPORE VITIATIS ordinandis, vel non.

TITVLVS XX.

CAP. I.

Presbyter, qui in duello digiti partem amisit, ex dispensatione sui Episcopi potest in suo ordine ministrare.

Alexander III. b

D^e Presbytero Campaniæ, qui duellum spontè obrulit, & oblatum suscepit, & in eo partem digiti amisit: respondemus, quod cum ipse non perdidit tantum de digito, quin sine scandalo possit solemniter celebrare, satis potes post peccatum penitentiam cum eo misericorditer agere, & permittere ipsum in suo ordine ministrare, licet ejus excessus gravis admodum extitisset.

CAP. II.

Habens in oculo maculam, qua non inducit magnam deformitatem, etiam ad Episcopatum potest promoveri.

C^ovm de tua electione quaestio mota fuisset: [1 & 7.] Tibi, quod in oculo maculam habeas, & filius canonici fueris, est obiectum: Vnde Cantuariens. Archiepiscopo dedimus in mandatis, ut pro eo quod canonici filius diceris, in promotione tua ex multa dispensatione procedat. De macula verò e Archiepiscopo predicto mandavimus, ut cum consilio suffraganeorum suorum quod exinde visum fuerit exequatur, in quo tibi ex maxima dispensatione curavimus providere.

[1 Qui sunt in quibusdam ecclesiis Anglicanis electi in presentia nostra & nostrum fratrum.]

CAP. III.

Sectus in cunabulis, licite promovetur.

Clemens III. Variens. Episcopo.

EX parte Bartholomæi monachi petitorium d fuit nostro Apostolatus presentatum, quod cum ipse in cunabulis sectus fuerit, postmodum sub regula & Abbate devotè Deo militans, in Diaconatus ordinem est promotus: [1 & infra.] Sanè cum secundum statu-

a Concilium Carthaginense. primum, cap. 8. ut refert Burchardus lib. 2. dec. cap. 36. Ivo p. 6. c. 137. Gratianus dist. 54. cap. 3. ubi saluò tribuit concil. Maguntinensi. b Salernitano Archiepiscopo ex ea collectione, qua est post Lateranens. part. 26. c. 4. s. & 6. vide concilium Tridentinum, Sessio 25. de reformatione, cap. 19. Ad beatum Thomam, & ubi Cajetanum 2. 2. questio. 95. ad articulum 3. & plenissime per Bernardum Vasquianum controversiarum illustratum cap. 12. & 49. c. alia, verè in oculo. d Cap. 1. eod. titul. in 2. compilatione.

